

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (veľká komora)

z 24. mája 2011 \*

Vo veci C-54/08,

ktorej predmetom je žaloba o nesplnenie povinnosti podľa článku 226 ES, podaná 12. februára 2008,

**Európska komisia**, v zastúpení: H. Støvlbæk a G. Braun, splnomocnení zástupcovia, s adresou na doručovanie v Luxemburgu,

žalobkyňa,

ktorú v konaní podporuje:

**Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska**, v zastúpení: S. Behzadi-Spencer, splnomocnená zástupkyňa,

vedľajší účastník konania,

\* Jazyk konania: nemčina.

proti

**Spolkovej republike Nemecko**, v zastúpení: M. Lumma, J. Kemper, U. Karpenstein a J. Möller, splnomocnení zástupcovia, s adresou na doručovanie v Luxemburgu,

žalovanej,

ktorú v konaní podporujú:

**Bulharská republika**, v zastúpení: T. Ivanov a E. Petranova, splnomocnení zástupcovia,

**Česká republika**, v zastúpení: M. Smolek, splnomocnený zástupca,

**Estónska republika**, v zastúpení: L. Uibo, splnomocnený zástupca,

**Francúzska republika**, v zastúpení: G. de Bergues a B. Messmer, splnomocnení zástupcovia,

**Lotyšská republika**, v zastúpení: L. Ostrovska, K. Drēviņa a J. Barbale, splnomocnené zástupkyne,

**Litovská republika**, v zastúpení: D. Kriauciūnas a E. Matulionytė, splnomocnení zástupcovia,

**Maďarská republika**, v zastúpení: R. Somssich, K. Veres a M. Fehér, splnomocnení zástupcovia,

**Rakúska republika**, v zastúpení: E. Riedl, G. Holley a M. Aufner, splnomocnení zástupcovia, s adresou na doručovanie v Luxemburgu,

**Poľská republika**, v zastúpení: M. Dowgiewicz, C. Herma a D. Lutostańska, splnomocnení zástupcovia,

**Slovinská republika**, v zastúpení: V. Klemenc a Ž. Cilenšek Bončina, splnomocnené zástupkyne,

**Slovenská republika**, v zastúpení: J. Čorba a B. Ricziová, splnomocnení zástupcovia,

vedľajší účastníci konania,

SÚDNY DVOR (veľká komora),

v zložení: predseda V. Skouris, predsedovia komôr A. Tizzano, J.N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, J.-C. Bonichot, A. Arabadžiev (spravodajca) a J.-J. Kasel, sudcovia R. Silva de Lapuerta, E. Juhász, G. Arestis, M. Ilešič, C. Toader a M. Safjan,

generálny advokát: P. Cruz Villalón,  
tajomník: M.-A. Gaudissart, vedúci sekcie,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 27. apríla 2010,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 14. septembra 2010,

vyhlásil tento

### **Rozsudok**

- <sup>1</sup> Komisia Európskych spoločenstiev sa svojou žalobou domáha, aby Súdny dvor určil, že Spolková republika Nemecko si tým, že na prístup k notárskemu povolaniu stanovila podmienku štátnej príslušnosti a v súvislosti s týmto povolaním neprebrala smernicu Rady 89/48/EHS z 21. decembra 1988 o všeobecnom systéme uznávania diplomov vyššieho vzdelania udelených pri ukončení odborného vzdelávania a prípravy v dĺžke

trvania aspoň troch rokov (Ú. v. ES L 19, 1989, s. 16; Mim. vyd. 05/001, s. 337), zmenenú a doplnenú smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2001/19/ES zo 14. mája 2001 (Ú. v. ES L 206, s. 1; Mim. vyd. 05/004, s. 138, ďalej len „smernica 89/48“), a/alebo smernicu Európskeho parlamentu a Rady 2005/36/ES zo 7. septembra 2005 o uznávaní odborných kvalifikácií (Ú. v. EÚ L 255, s. 22), nespĺnila povinnosti, ktoré jej vyplývajú z článkov 43 ES a 45 ES, ako aj z týchto smerníc.

## Právny rámec

### *Právo Únie*

- 2 Dvanásť odôvodnenie smernice 89/48 stanovuje, že „všeobecný systém uznávania diplomov vyššieho vzdelania neovplyvňuje uplatňovanie článku [45 ES]“.
- 3 Článok 2 smernice 89/48 znie:

„Táto smernica sa bude vzťahovať na ktoréhokoľvek štátneho príslušníka členského štátu, ktorý si želá vykonávať regulované povolanie v hostiteľskom členskom štáte v samostatnom zárobkovom postavení alebo ako zamestnanec.

Táto smernica sa nebude vzťahovať na povolania, ktoré sú predmetom samostatnej smernice stanovujúcej opatrenia na vzájomné uznávanie diplomov členskými štátmi.“

- 4 Notárske povolanie nebolo upravené nijakou právnou úpravou podobnou tej, ktorá je uvedená v tomto článku 2 druhom odseku.
- 5 Smernica 89/48 stanovuje lehotu na prebratie, ktorá v súlade s jej článkom 12 uplynula 4. januára 1991.
- 6 Smernica 2005/36 podľa svojho článku 62 zrušila smernicu 89/48 s účinnosťou od 20. októbra 2007.
- 7 Odôvodnenie č. 9 smernice 2005/36 znie:

„Popri zachovávaní, v záujme slobody usadenia, princípov a záruk, na ktorých sú založené rôzne platné systémy uznávania, ich predpisy by sa mali zlepšovať na základe skúseností. Príslušné smernice sa okrem toho pri viacerých príležitostiach zmenili a doplnili a je potrebné zreorganizovať a zracionalizovať ich ustanovenia štandardizovaním uplatniteľných princípov. Preto je potrebné nahradiť smernice Rady 89/48/EHS...“

- 8 V odôvodnení č. 14 tejto smernice sa uvádza:

„Mechanizmus uznávania ustanovený [smernicou 89/48/EHS] sa nemení. ...“

- 9 V zmysle odôvodnenia č. 41 smernice 2005/36 sa táto smernica „nedotýka uplatňovania článku 39 ods. 4 [ES] a článku 45 [ES] týkajúcich sa najmä notárov [, najmä pokiaľ ide o notárov – *neoficiálny preklad*]“.

*Vnútroštátna právna úprava*

## Všeobecná organizácia notárskeho povolania

- 10 Notári vykonávajú svoju činnosť v rámci nemeckého právneho poriadku s výnimkou spolkovej krajiny Bádenska-Württemberska ako slobodné povolanie. Organizáciu notárskeho povolania upravuje spolkový notársky poriadok (Bundesnotarordnung) z 24. februára 1961 (BGBl. 1961 I, s. 97) v znení šiesteho zákona, ktorým sa mení a dopĺňa spolkový notársky poriadok (Sechstes Gesetz zur Änderung der Bundesnotarordnung), z 15. júla 2006 (BGBl. 2006 I, s. 1531, ďalej len „BNotO“).
- 11 Notári sú v súlade s § 1 BNotO spolkovými krajinami vymenúvaní do funkcie nezávislých štátnych úradníkov poverených osvedčovaním právnych úkonov a inými úlohami v oblasti výkonu preventívnej spravodlivosti.
- 12 § 4 prvá veta BNotO stanovuje, že sa vymenuje taký počet notárov, ktorý zodpovedá potrebám riadneho výkonu spravodlivosti.
- 13 Notárovi sa podľa § 10 ods. 1 prvej vety a ods. 2 prvej vety BNotO pridelí ako sídlo na činnosť konkrétne miesto, v ktorom musí mať kanceláriu. Výkon jeho činnosti je v súlade s § 10a a § 11 BNotO v zásade ohraničený na určený územný obvod.

- 14 Podľa § 17 ods. 1 prvej vety BNotO poberá notár za svoju činnosť odmenu stanovenú zákonom.
- 15 Podľa § 19 ods. 1 BNotO notár ako jediný zodpovedá za úkony uskutočnené v rámci svojej profesijnej činnosti, pričom zodpovednosť štátu je v tomto ohľade vylúčená.
- 16 V spolkovej krajine Bádensko-Württembersko v súlade s možnosťou stanovenou v § 115 ods. 1 BNotO vykonávajú notárske povolanie na území Bádenska „Notare im Landesdienst“ (notári v službách spolkovej krajiny), ktorí sú úradníkmi zamestnanými spolkovou krajinou. Na zostávajúcom území Spolkovej republiky Nemecko v závislosti od jednotlivých spolkových krajín vykonávajú notári svoje povolanie na základe § 3 BNotO, a to buď výlučne, alebo súčasne s povolaním advokáta („Anwaltsnotare“).
- 17 Notársku činnosť môžu na základe § 5 BNotO vykonávať len nemeckí štátni príslušníci.

### Notárske činnosti

- 18 Podľa § 20 ods. 1 prvej vety BNotO má notár právomoc uskutočňovať rôzne druhy osvedčení, ako aj osvedčovať pravosť podpisov, vlastnoručných značiek a správnosť kópií. Úkon notára je buď povinný, alebo dobrovoľný, v závislosti od skutočnosti, ktorú má osvedčiť. Týmto úkonom notár konštatuje splnenie všetkých podmienok požadovaných zákonom na vydanie listiny, ako aj právnu spôsobilosť a spôsobilosť na právne úkony účastníkov konania.



- 19 V súlade s § 17 ods. 1 zákona o osvedčovaní dokumentov (Beurkundungsgesetz) z 28. augusta 1969 (BGBl. 1969 I, s. 1513) v znení zákona z 23. júla 2002 (BGBl. 2002 I, s. 2850) musí notár zisťovať vôľu dotknutých strán, objasňovať skutočnosti, informovať účastníkov o právnom dosahu dotknutého úkonu a písomne jasne a jednoznačne reprodukovať ich vyhlásenia, aby sa zabránilo chybám a pochybnostiam a nedošlo k znevýhodneniu neskúseného účastníka.
- 20 V zmysle § 4 tohto zákona v znení zmien a doplnení musí notár odmietnuť osvedčenie, pokiaľ nie je zlučiteľné s povinnosťami vyplývajúcimi z jeho povolania, najmä ak sa od neho požaduje, aby prispel k dosiahnutiu zjavne nezákonného alebo nečestného cieľa.
- 21 § 286 občianskeho súdneho poriadku (Zivilprozessordnung) v znení uverejnenom 5. decembra 2005 (BGBl. 2005 I, s. 3202, a korigendá v BGBl. 2006 I, s. 431, a BGBl. 2007 I, s. 1781, ďalej len „ZPO“) potvrdzuje zásadu voľného posudzovania dôkazov súdom.
- 22 § 415 ods. 1 ZPO nachádzajúci sa v časti 9 nazvanej „Listinné dôkazy“ kapitoly 1 knihy 2 tohto zákonníka stanovuje, že dokumenty vyhotovené vo forme stanovenej orgánom verejnej moci v rámci svojich právomocí alebo osobou, ktorá má dôveru štátu v oblasti činností, ktorá jej je zverená, konkrétne ide o vyhotovovanie verejných listín, predstavujú, pokiaľ sú vyhotovené v súvislosti s vyhlásením uskutočneným pred týmto orgánom alebo osobou poverenou spisovaním takýchto dokumentov, úplný dôkaz o skutočnosti osvedčenej týmto orgánom alebo predmetnou osobou. Podľa § 415 ods. 2 ZPO sa však v zásade pripúšťa dôkaz o tom, že táto skutočnosť bola osvedčená nesprávnym spôsobom.

- 23 Rovnako § 418 ods. 1 ZPO stanovuje, že verejné listiny, ktoré majú iný obsah, než je uvedené v § 415, predstavujú úplný dôkaz o skutočnostiach, ktoré osvedčujú, pokiaľ sa svedectvo zakladá na osobnom vnímaní skutočnosti orgánom verejnej moci alebo osobou, ktorej bola zverená dôvera štátu. Podľa § 418 ods. 2 ZPO sa v zásade pripúšťa dôkaz o nesprávnosti osvedčených skutočností.
- 24 V občianskom práve § 125 Občianskeho zákonníka (Bürgerliches Gesetzbuch) v znení uverejnenom 2. januára 2002 (BGBl. 2002 I, s. 42, a korigendá v BGBl. 2002 I, s. 2909, a BGBl. 2003 I, s. 738), stanovuje, že dôsledkom nedodržania formy stanovenej zákonom pre verejnú listinu je jej neplatnosť.
- 25 V tomto kontexte musia byť určité transakcie uzavreté vo forme notárskej zápisnice, inak sú neplatné. Ide najmä o zmluvy týkajúce sa nadobudnutia a prevodu vlastníckeho práva k pozemkom a prevodu nehnuteľného majetku, zmluvy o budúcich darovacích zmluvách, predmanželské zmluvy, dohody o vysporiadaní budúcich dedičských konaní a zmluvy o vzdaní sa dedičstva alebo práva byť neopomenuteľným dedičom.
- 26 V Bavorsku notári, ktorí majú v tejto spolkovej krajine sídlo, môžu podľa § 1 ods. 1 prvej vety vykonávajúceho zákona k zákonu o registrovanom partnerstve (Gesetz zur Ausführung des Lebenspartnerschaftsgesetzes) z 26. októbra 2001 (Bayerisches GVBl., s. 677) v znení zákona z 10 decembra 2005 (Bayerisches GVBl., s. 586, ďalej len „AGLPartG“) osvedčovať dohody o uzavretí registrovaného partnerstva medzi osobami rovnakého pohlavia. Podľa ustanovení § 2 AGLPartG notár oznámi vznik takého partnerstva príslušnému matričnému úradu, ktorý má právomoc zapísať toto partnerstvo do matriky, ktorú vedie.
- 27 V práve spoločností § 23 ods. 1 prvá veta, § 30 ods. 1 a § 130 ods. 1 prvá veta zákona o akciových spoločnostiach (Aktiengesetz) zo 6. septembra 1965 (BGBl. 1965 I,

s. 1089) v znení zákona z 22. septembra 2005 (BGBl. 2005 I, s. 2802) stanovujú, že forma notárskej zápisnice sa vyžaduje v prípade stanov akciovej spoločnosti, vymenovania prvej dozornej rady novozaloženej akciovej spoločnosti a rozhodnutia valného zhromaždenia takejto spoločnosti. § 2 ods. 1 prvá veta a § 53 ods. 2 prvá veta zákona o spoločnostiach s ručením obmedzeným (Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung, RGBl. 1898, s. 846) v znení zákona zo 4. júla 1980 (BGBl. 1980 I, s. 836) vyžadujú formu notárskej zápisnice v prípade uzavretia a zmien zmluvy o založení spoločnosti s ručením obmedzeným. Takisto všetky transformácie právnických osôb prostredníctvom zlúčenia, rozdelenia alebo zmeny právnej formy musia mať formu notárskej zápisnice na základe § 6, § 163 ods. 3 a § 193 ods. 3 prvej vety zákona o transformáciách spoločností (Umwandlungsgesetz) z 28. októbra 1994 (BGBl. 1994 I, s. 3210, a korigendum v BGBl. 1995 I, s. 428).

- 28 Na základe § 794 ods. 1 bodu 5 ZPO k nútenému výkonu rozhodnutia dochádza za určitých podmienok na základe notárskych zápisníc vyhotovených nemeckým notárom v zákonom stanovenej forme v rámci výkonu jeho právomocí, ak v notárskej zápisnici dlžník v súvislosti s dotknutým právom súhlasil s jej okamžitým núteným výkonom.
- 29 Na základe § 797 ods. 2 ZPO notár, u ktorého je uložená notárska zápisnica, z nej vyhotoví vykonateľné rovnopisy.
- 30 Žaloba proti vyznačeniu doložky vykonateľnosti podľa § 797 ods. 3 ZPO umožňuje uviesť procesné a vecné výhrady proti vyznačeniu tejto doložky. Rovnako § 797 ods. 4 ZPO umožňuje v rámci konania o námietkach proti nútenému výkonu spochybníť právo potvrdené v dotknutej notárskej zápisnici.

## Konanie pred podaním žaloby

- 31 Komisii bola doručená sťažnosť týkajúca sa podmienky štátnej príslušnosti požadovanej na prístup k notárskemu povolaniu v Nemecku. Po tom, ako Komisia túto sťažnosť preskúmala, listom z 8. novembra 2000 vyzvala Spolkovú republiku Nemecko, aby jej v lehote dvoch mesiacov predložila svoje pripomienky najmä jednak k súladu uvedenej podmienky štátnej príslušnosti s článkom 45 prvým odsekom ES, ako aj k neprebratiu smernice 89/48 v súvislosti s notárskym povolaním.
- 32 Spolková republika Nemecko na túto výzvu odpovedala listom z 20. marca 2001.
- 33 Dňa 10. júla 2002 zaslala Komisia tomuto členskému štátu doplňujúcu výzvu, pričom mu vytýkala, že si nespĺnil povinnosti, ktoré mu vyplývajú z článku 43 ES a článku 45 prvého odseku ES, ako aj zo smernice 89/48.
- 34 Uvedený členský štát na túto doplňujúcu výzvu odpovedal listom z 31. októbra 2002.
- 35 Keďže Komisiu tvrdenia Spolkovej republiky Nemecko nepresvedčili, zaslala 18. októbra 2006 tomuto členskému štátu odôvodnené stanovisko, v ktorom dospela k záveru, že si nespĺnil povinnosti, ktoré mu vyplývajú z článku 43 ES a článku 45 prvého odseku ES, ako aj zo smernice 89/48. Táto inštitúcia uvedený členský štát vyzvala, aby prijal požadované opatrenia na dosiahnutie súladu s týmto odôvodneným stanoviskom v lehote dvoch mesiacov od jeho doručenia.

- 36 Spolková republika Nemecko v liste z 18. decembra 2006 uviedla dôvody, pre ktoré sa domnieva, že stanovisko, ktoré prijala Komisia, nie je dôvodné.
- 37 Za týchto okolností sa Komisia rozhodla podať túto žalobu.

## O žalobe

### *O prvom žalobnom dôvode*

#### Argumentácia účastníkov konania

- 38 Svojím prvým žalobným dôvodom sa Komisia domáha, aby Súdny dvor určil, že Spolková republika Nemecko si tým, že vyhradila prístup k notárskemu povolaniu len pre vlastných štátnych príslušníkov, nespĺnila povinnosti, ktoré jej vplývajú z článku 43 ES a článku 45 prvého odseku ES.
- 39 Táto inštitúcia predovšetkým zdôrazňuje, že prístup k notárskemu povolaniu v niektorých členských štátoch nie je podmienený podmienkou štátnej príslušnosti a že iné členské štáty, ako Španielske kráľovstvo, Talianska republika a Portugalská republika, túto podmienku zrušili.

- 40 Komisia po prvé pripomína, že článok 43 ES je jedným zo základných ustanovení práva Únie, ktorého cieľom je všetkým štátnym príslušníkom určitého členského štátu, ktorí sa hoci len sekundárne usadia v inom členskom štáte, zabezpečiť na účely výkonu samostatne zárobkovej činnosti rovnaké zaobchádzanie ako s vlastnými štátnymi príslušníkmi, a že zakazuje akúkoľvek diskrimináciu založenú na štátnej príslušnosti.
- 41 Uvedená inštitúcia a Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska tvrdia, že článok 45 prvý odsek ES treba vykladať nezávisle a jednotným spôsobom (rozsudok z 15. marca 1988, Komisia/Grécko, 147/86, Zb. s. 1637, bod 8). Keďže tento článok stanovuje výnimku v súvislosti so slobodou usadiť sa na účely činností súvisiacich s výkonom verejnej moci, treba tento článok navyše vykladať doslovne (rozsudok z 21. júna 1974, Reyners, 2/74, Zb. s. 631, bod 43).
- 42 Výnimka stanovená v článku 45 prvom odseku ES by sa teda mala obmedzovať na činnosti, ktoré samy osebe priamo a špecificky súvisia s výkonom verejnej moci (rozsudok Reyners, už citovaný, body 44 a 45). Podľa Komisie pojem verejná moc zahŕňa výkon rozhodovacej právomoci idúci nad rámec všeobecného práva, ktorý sa vyznačuje spôsobilosťou konať nezávisle od vôle iných subjektov alebo aj proti nej. Verejná moc sa podľa judikatúry Súdneho dvora prejavuje osobitne výkonom právomoci na presadzovanie práva (rozsudok z 29. októbra 1998, Komisia/Španielsko, C-114/97, Zb. s. I-6717, bod 37).
- 43 Podľa Komisie a Spojeného kráľovstva treba činnosti súvisiace s výkonom verejnej moci odlišovať od činností vykonávaných vo všeobecnom záujme. Viacerým povolaniam sú totiž priznané osobitné právomoci všeobecného záujmu bez toho, aby súviseli s výkonom verejnej moci.

- 44 Z pôsobnosti článku 45 prvého odseku ES sú takisto vylúčené činnosti, ktoré predstavujú pomoc alebo spoluprácu pri fungovaní verejnej moci (pozri v tomto zmysle rozsudok z 13. júla 1993, Thijssen, C-42/92, Zb. s. I-4047, bod 22).
- 45 Okrem toho Komisia a Spojené kráľovstvo pripomínajú, že článok 45 prvý odsek ES sa v zásade vzťahuje na vymedzené činnosti a nie na povolanie ako celok, s výnimkou prípadu, že dotknuté činnosti nemožno oddeliť od všetkých ostatných činností vykonávaných v rámci uvedeného povolania.
- 46 Komisia po druhé skúma jednotlivé činnosti vykonávané notárom v nemeckom právnom poriadku.
- 47 Pokiaľ ide o osvedčovanie právnych úkonov a spisovanie zmlúv v notárskych zápisniciach, Komisia tvrdí, že notár osvedčuje vôľu účastníkov po tom, ako im poskytol právne rady, a priznáva tejto vôli právne účinky. Pri výkone tejto činnosti notár vo vzťahu k účastníkom nedisponuje nijakou rozhodovacou právomocou.
- 48 Skutočnosť, že táto činnosť sa v nemeckej právnej úprave považuje za činnosť patriacu do oblasti „preventívnej spravodlivosti“, túto analýzu nespochybňuje, keďže notári sa nezúčastňujú na výkone verejnej moci, lebo nemajú právomoc ukladať rozhodnutia.
- 49 Notárska zápisnica vyhotovená notárom je teda len potvrdením predchádzajúcej dohody medzi dotknutými účastníkmi. Skutočnosť, že o niektorých úkonoch musí byť povinne vyhotovená notárska zápisnica, nie je relevantná, keďže mnohé konania sú povinné, pričom však nejde o prejav výkonu verejnej moci.

- 50 Je to tak aj v prípade osobitostí systému dôkaznej povahy notárskych zápisníc, keďže dôkazná sila je takisto priznaná aktom, ktoré nevyplývajú z výkonu verejnej moci, ako sú zápisnice vyhotovované zákonom stanovenou vidieckou, lesnou, poľovníckou alebo rybárskou strážou. Ani skutočnosť, že notár nesie zodpovednosť za notárske zápisnice, ktoré vyhotovuje, nie je relevantná. Je to tak totiž v prípade väčšiny samostatne zárobkovo činných osôb, ako sú advokáti, architekti alebo lekári.
- 51 Pokiaľ ide o vykonateľnosť verejných listín, Komisia sa domnieva, že vyznačenie doložky vykonateľnosti predchádza samotnému výkonu, pričom nie je jeho súčasťou. Táto vykonateľnosť notárom nepriznáva nijakú právomoc na presadzovanie práva. Okrem toho o prípadnej námietke rozhoduje súd a nie notár.
- 52 Ani činnosť právneho poradcu vo všeobecnosti spájaná s osvedčovaním, ktorú v nemeckom právnom poriadku vykonáva notár, nepredstavuje účasť na výkone verejnej moci.
- 53 Podľa názoru Komisie a na rozdiel od úradníkov matriky nie sú notári vo všeobecnosti poverení vedením a zmenami matriky, ale usporiadaním rozdelenia majetku medzi partnermi. Úlohy zverené notárom v Bavorsku v oblasti registrovaného partnerstva medzi osobami rovnakého pohlavia neumožňujú žiadnu dedukciu, pokiaľ ide o posúdenie kvalifikovanej účasti notárov na výkone verejnej moci vzhľadom na právo Únie.
- 54 Po tretie sa Komisia domnieva, podobne ako Spojené kráľovstvo, že ustanovenia práva Únie, ktoré odkazujú na notársku činnosť, nebránia uplatneniu článku 43 ES a článku 45 prvého odseku ES na túto činnosť.



- 55 Pokiaľ ide o nariadenie Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. ES L 12, 2001, s. 1; Mim. vyd. 19/004, s. 42), ako aj nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 805/2004 z 21. apríla 2004, ktorým sa vytvára európsky exekučný titul pre nesporné nároky (Ú. v. EÚ L 143, s. 15; Mim. vyd. 19/007, s. 38), Komisia sa domnieva, že tieto nariadenia ukladajú členským štátom povinnosť uznávať a vykonávať akty vydané a vykonateľné v inom členskom štáte.
- 56 Navyše nariadenie Rady (ES) č. 2157/2001 z 8. októbra 2001 o stanovách európskej spoločnosti (SE) (Ú. v. ES L 294, s. 1; Mim. vyd. 06/004, s. 251), nariadenie Rady (ES) č. 1435/2003 z 22. júla 2003 o stanovách Európskeho družstva (SCE) (Ú. v. ES L 207, s. 1; Mim. vyd. 17/001, s. 280), ako ani smernica Európskeho parlamentu a Rady 2005/56/ES z 26. októbra 2005 o cezhraničných zlúčeníach alebo splynutiach kapitálových spoločností (Ú. v. EÚ L 310, s. 1) nie sú na účely vyriešenia tohto sporu relevantné, keďže sa obmedzujú na to, že notárom, ako aj ďalším príslušným orgánom určeným členskými štátmi zverujú úlohu osvedčiť uskutočnenie niektorých právnych úkonov a splnenie formálnych náležitostí, ktoré predchádzajú premiestneniu sídla, založeniu a zlúčeniu spoločností.
- 57 Čo sa týka uznesenia Európskeho parlamentu z 23. marca 2006 o právnických povolaniach a o všeobecnom záujme na fungovaní právnych systémov (Ú. v. EÚ C 292E, s. 105, ďalej len „uznesenie z roku 2006“), ide o čisto politický akt, ktorého obsah je nepresný, pretože na jednej strane v bode 17 tohto uznesenia Európsky parlament tvrdí, že článok 45 ES sa na notárske povolanie musí uplatňovať, hoci na druhej strane v bode 2 tohto uznesenia potvrdzuje stanovisko uvedené v jeho uznesení z 18. januára 1994 o postavení a organizácii notárskeho povolania v dvanástich členských štátoch Spoločenstva [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES C 44, s. 36, ďalej len „uznesenie z roku 1994“), v ktorom vyjadril želanie, aby bola podmienka štátnej príslušnosti na prístup k notárskemu povolaniu, stanovená právnou úpravou viacerých členských štátov, zrušená.

- 58 Komisia a Spojené kráľovstvo uvádzajú, že vec, o ktorej bolo rozhodnuté rozsudkom z 30. septembra 2003, *Colegio de Oficiales de la Marina Mercante Española* (C-405/01, Zb. s. I-10391), na ktorý odkazujú viaceré členské štáty vo svojich písomných pripomienkach, sa týkala výkonu širokej skupiny úloh v oblasti zachovania bezpečnosti, policajnej právomoci, ako aj právomocí v notárskej a matričnej oblasti prostredníctvom kapitánov a prvých dôstojníkov obchodných lodí. Od tej doby Súdny dvor nemal príležitosť podrobne preskúmať jednotlivé činnosti vykonávané notármi vo vzťahu k článku 45 prvému odseku ES. V dôsledku toho tento rozsudok nestačí na to, aby sa dospelo k záveru o uplatnení tohto ustanovenia na notárov.
- 59 Navyše, na rozdiel od toho, čo tvrdí Spolková republika Nemecko, judikatúra Súdneho dvora odlišuje notárov od orgánov verejnej moci, keďže uznáva, že verejnú listinu môže vydávať orgán verejnej moci alebo akýkoľvek iný poverený orgán (rozsudok zo 17. júna 1999, *Unibank*, C-260/97, Zb. s. I-3715, body 15 a 21).
- 60 Spolková republika Nemecko, podporovaná Bulharskou republikou, Českou republikou, Estónskou republikou, Francúzskou republikou, Lotyšskou republikou, Litovskou republikou, Maďarskou republikou, Rakúskou republikou, Poľskou republikou, Slovinskou republikou a Slovenskou republikou, tvrdí, že notári sa zúčastňujú na výkone verejnej moci v zmysle článku 45 prvého odseku ES.
- 61 Spolková republika Nemecko sa podobne ako Komisia domnieva, že pojem „verejná moc“ v zmysle článku 45 prvého odseku ES sa musí vykladať autonómne a že je potrebné vykladať tento pojem doslovne. Tento členský štát, Estónska republika, Poľská republika a Slovenská republika sa však domnievajú, že výkon rozhodovacej právomoci a donucovacej právomoci, ako aj existencia hierarchického vzťahu voči občanom nie sú jedinými formami výkonu verejnej moci. Lotyšská republika tiež poukazuje na

to, že účasť na výkone verejnej moci sa neobmedzuje len na samotné prijatie rozhodnutia nezávisle od vôle dotknutých osôb.

- 62 Podľa Spolkovej republiky Nemecko by pod pojem výkon verejnej moci mohli spadať aj ďalšie činnosti, pokiaľ sú pre ne charakteristické osobitné právomoci vo vzťahu k občanom, ak nejde len o prípravné činnosti alebo činnosti technickej povahy, ale sú záväzné aj voči orgánom prijímajúcim rozhodnutia, a ak sa neuskutočňujú len sporadicky.
- 63 Tento členský štát sa domnieva, že činnosti zverené notárom v rámci nemeckého právneho poriadku spadajú do oblasti „výkonu preventívnej spravodlivosti“, ktorá má doplňujúcu funkciu k sporovému súdnemu konaniu. V rámci svojich činností sa notári voči dotknutým účastníkom správajú objektívne a nezávisle, ako to robí bežný súd rozhodujúci o spore.
- 64 Všetky činnosti zverené notárom v nemeckom právnom poriadku sú činnosťami spôsobujúcimi účinky vo vzťahu k občanom. Navyše činnosti, ktoré súvisia s výkonom verejnej moci, nie sú sporadické, ale predstavujú hlavnú časť činnosti notárov.
- 65 Úlohu „preventívnej spravodlivosti“ štát týmto spôsobom postupuje na notárov, aby odbremenil súdy, s výnimkou spolkovej krajiny Bádenska-Württemberska, v ktorej ju naďalej uskutočňuje samotný štát. Spísaním notárskej zápisnice o právnom úkone alebo zmluve notár konečným a záväzným spôsobom rozhoduje o tom, či právny úkon podliehajúci podmienke splnenia formálnych náležitostí bol uskutočnený za podmienok, ktoré si želali jeho účastníci. Predtým, než notár pristúpi k spísaniu notárskej zápisnice, overí, či sú splnené všeobecné podmienky, a nestranne oboznámi dotknutých účastníkov s právnymi účinkami dotknutého úkonu. Overí aj dovoľenosť skutočností dohodnutých dotknutými účastníkmi.

- 66 Notárska zápisnica má navyše dôkaznú silu, ktorá podľa Spolkovej republiky Nemecko viaže súdy pri posudzovaní dôkazov.
- 67 Pokiaľ ide o vyhotovenie exekučných titulov a vyznačenie doložky vykonateľnosti, tento členský štát tvrdí, že zmluvy vyhotovené vo forme notárskej zápisnice sú v nemeckom právnom poriadku exekučnými titulmi, ktorých nútený výkon možno dosiahnuť na základe doložky vykonateľnosti vyznačenej notárom bez zásahu súdu.
- 68 Podľa uvedeného členského štátu má spísanie notárskej zápisnice o právnom úkone alebo zmluve za následok vznik záväzného titulu, ktorý je v prípade, že sa v tejto listine alebo dohode dlžník podrobí okamžitému nútenému výkonu, ekvivalentný právoplatnému rozsudku.
- 69 Navyše v rámci núteného výkonu, ktorý začal na základe notárskej zápisnice a doložky vykonateľnosti vyznačenej notárom, je orgán uskutočňujúci nútený výkon viazaný zisteniami týkajúcimi sa pohľadávky uvedenými v tejto listine, ako aj doložkou vykonateľnosti. Vyhotovenie exekučného titulu a vyznačenie doložky vykonateľnosti teda predstavujú výkon osobitných právomocí vo vzťahu k občanom nezávisle od ich vôle, pričom však dotknutí účastníci môžu navrhnúť zastavenie núteného výkonu a namietať proti zákonnosti vyznačenia uvedenej doložky.
- 70 Spolková republika Nemecko okrem toho tvrdí, že v Bavorsku majú notári právomoc uzatvárať registrované partnerstvá medzi osobami rovnakého pohlavia.
- 71 Navyše predpisy práva Únie uvedené v bodoch 55 a 56 tohto rozsudku stavajú notárske zápisnice na rovnakú úroveň, ako majú súdne rozhodnutia.

- 72 Spolková republika Nemecko, Estónska republika, Lotyšská republika, Litovská republika, Rakúska republika, Poľská republika a Slovinská republika tiež tvrdia, že Súdny dvor vo svojom rozsudku *Colegio de Oficiales de la Marina Mercante Española*, už citovanom, kvalifikoval na účely článku 39 ods. 4 ES notárske činnosti kapitánov španielskych lodí ako účasť na výkone verejnej moci. Okrem toho z rozsudku *Unibank*, už citovaného, vyplýva, že vyhotovovanie verejných listín takým orgánom verejnej moci, ako je notár, zahŕňa priamu a špecifickú účasť na výkone verejnej moci.

## Posúdenie Súdnyim dvorom

### – Úvodné poznámky

- 73 Svojím prvým žalobným dôvodom Komisia Spolkovej republike Nemecko vytýka, že bráni príslušníkom iných členských štátov usadiť sa na jej území na účely výkonu notárskeho povolania, keďže v rozpore s článkom 43 ES vyhradzuje prístup k tomuto povolaniu pre vlastných štátnych príslušníkov.
- 74 Tento žalobný dôvod sa teda týka len podmienky štátnej príslušnosti požadovanej dotknutou nemeckou právnou úpravou na prístup k tomuto povolaniu so zreteľom na článok 43 ES.
- 75 Preto je potrebné spresniť, že uvedený žalobný dôvod sa netýka ani postavenia, ani organizácie notárskeho povolania v nemeckom právnom poriadku, ani iných podmienok prístupu k notárskemu povolaniu v tomto členskom štáte než podmienky súvisiacej so štátnou príslušnosťou.

- 76 Okrem toho je vhodné zdôrazniť, ako to uviedla Komisia na pojednávaní, že prvý žalobný dôvod sa netýka ani uplatnenia ustanovení Zmluvy ES týkajúcich sa slobodného poskytovania služieb.
- 77 Uvedený žalobný dôvod sa takisto netýka uplatnenia ustanovení Zmluvy týkajúcich sa voľného pohybu pracovníkov ani výkonu notárskeho povolania prostredníctvom „Notare im Landesdienst“ v spolkovej krajine Bádensko-Württembersko, ktorí sú úradníkmi zamestnanými spolkovou krajinou.

– O veci samej

- 78 Treba predovšetkým pripomenúť, že článok 43 ES je jedným zo základných ustanovení práva Únie (pozri v tomto zmysle najmä rozsudok Reyners, už citovaný, bod 43).
- 79 Pojem usadiť sa v zmysle uvedeného ustanovenia je veľmi široký pojem, ktorý zahŕňa možnosť štátneho príslušníka Únie trvale a nepretržite sa zúčastňovať na hospodárskom živote v inom členskom štáte, než je jeho členský štát pôvodu, a mať z toho prospech, čo podporuje vzájomné hospodárske a sociálne prelínanie v rámci Únie v oblasti samostatných zárobkových činností (pozri najmä rozsudok z 22. decembra 2008, Komisia/Rakúsko, C-161/07, Zb. s. I-10671, bod 24).
- 80 Sloboda usadiť sa priznaná príslušníkom členského štátu na území iného členského štátu zahŕňa najmä prístup k samostatným zárobkovým činnostiam a ich výkon za podmienok, ktoré právna úprava členského štátu usadenia stanovuje pre vlastných príslušníkov (pozri najmä rozsudok z 28. januára 1986, Komisia/Francúzsko, 270/83, Zb. s. 273, bod 13, a v tomto zmysle rozsudok Komisia/Rakúsko, už citovaný, bod 27).

Inými slovami, článok 43 ES každému členskému štátu zakazuje, aby vo svojej právnej úprave stanovil pre osoby, ktoré využívajú slobodu usadiť sa v tomto štáte, podmienky výkonu svojich činností, ktoré sa líšia od podmienok stanovených pre vlastných štátnych príslušníkov (rozsudok Komisia/Rakúsko, už citovaný, bod 28).

- 81 Cieľom článku 43 ES je teda zabezpečiť, aby sa s každým štátnym príslušníkom členského štátu, ktorý sa usadí v inom členskom štáte, aby tam vykonával samostatnú zárobkovú činnosť, zaobchádzalo rovnako ako s vlastnými štátnymi príslušníkmi, a tento článok zakazuje akúkoľvek diskrimináciu založenú na štátnej príslušnosti vyplývajúcu z vnútroštátnych právnych úprav ako obmedzenie slobody usadiť sa (rozsudok Komisia/Francúzsko, už citovaný, bod 14).
- 82 V prejednávanej veci pritom sporná vnútroštátna právna úprava vyhradzuje prístup k notárskemu povolaniu pre nemeckým štátnymi príslušníkmi, čím teda zavádza rozdiel v zaobchádzaní z dôvodu štátnej príslušnosti, ktorý článok 43 ES v zásade zakazuje.
- 83 Spolková republika Nemecko pritom tvrdí, že notárske činnosti nespádajú do pôsobnosti článku 43 ES, pretože súvisia s výkonom verejnej moci v zmysle článku 45 prvého odseku ES. Je teda potrebné po prvé preskúmať rozsah pojmu výkon verejnej moci v zmysle tohto posledného uvedeného ustanovenia a potom preskúmať, či činnosti zverené notárom v nemeckom právnom poriadku spadajú pod tento pojem.
- 84 Pokiaľ ide o pojem „výkon štátnej moci“ v zmysle článku 45 prvého odseku ES, treba zdôrazniť, že pri jeho posudzovaní sa majú podľa ustálenej judikatúry zohľadniť obmedzenia vyplývajúce zo samotnej povahy práva Únie, ktoré tento článok pri výnimkách zo zásady slobody usadiť sa pripúšťa, aby sa na základe jednostranných predpisov prijatých členskými štátmi nenarušil potrebný účinok Zmluvy v oblasti slobody usadiť sa (pozri v tomto zmysle rozsudok Reyners, už citovaný, bod 50; Komisia/

Grécko, už citovaný, bod 8, a z 22. októbra 2009, Komisia/Portugalsko, C-438/08, Zb. s. I-10219, bod 35).

- <sup>85</sup> Aj podľa ustálenej judikatúry predstavuje článok 45 prvý odsek ES výnimku zo základného pravidla slobody usadiť sa. Túto výnimku treba vykladať tak, aby bola jej pôsobnosť obmedzená len na to, čo je striktne nevyhnutné na ochranu záujmov, ktoré toto ustanovenie členským štátom dovoľuje chrániť (rozsudky Komisia/Grécko, už citovaný, bod 7; Komisia/Španielsko, už citovaný, bod 34; z 30. marca 2006, Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti, C-451/03, Zb. s. I-2941, bod 45; z 29. novembra 2007, Komisia/Rakúsko, C-393/05, Zb. s. I-10195, bod 35, a Komisia/Nemecko, C-404/05, Zb. s. I-10239, body 37 a 46, ako aj Komisia/Portugalsko, už citovaný, bod 34).
- <sup>86</sup> Okrem toho Súdny dvor opakovane zdôraznil, že výnimka stanovená článkom 45 prvým odsekom ES sa musí obmedzovať len na činnosti, ktoré samy osebe priamo a špecificky súvisia s výkonom verejnej moci (rozsudky Reyners, už citovaný, bod 45; Thijssen, už citovaný, bod 8; Komisia/Španielsko, už citovaný, bod 35; Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti, už citovaný, bod 46; Komisia/Nemecko, už citovaný, bod 38, a Komisia/Portugalsko, už citovaný, bod 36).
- <sup>87</sup> Súdny dvor mal v tejto súvislosti príležitosť konštatovať, že pod výnimky stanovené v článku 45 prvom odseku ES nespadajú určité pomocné alebo prípravné činnosti, pokiaľ ide o výkon verejnej moci (pozri v tomto zmysle rozsudky Thijssen, už citovaný, bod 22; Komisia/Španielsko, už citovaný, bod 38; Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti, už citovaný, bod 47; Komisia/Nemecko, už citovaný, bod 38, a Komisia/Portugalsko, už citovaný, bod 36), alebo niektoré činnosti, ktorých výkon, hoci zahŕňa aj pravidelné a právne regulované styky so správnymi alebo súdnymi orgánmi alebo dokonca povinné prispievanie k plneniu ich úloh, nezasahuje do voľnej úvahy a rozhodovacej právomoci uvedených orgánov (pozri v tomto zmysle rozsudok Reyners, už citovaný, body 51 a 53), alebo aj niektoré činnosti, ktoré nezahŕňajú výkon rozhodovacej právomoci (pozri v tomto zmysle rozsudky Thijssen, už citovaný, body 21 a 22; z 29. novembra 2007, Komisia/Rakúsko, už citovaný, body 36 a 42; Komisia/



Nemecko, už citovaný, body 38 a 44, ako aj Komisia/Portugalsko, už citovaný, body 36 a 41), právomoci na presadzovanie práva (pozri v tomto zmysle najmä rozsudok Komisia/Španielsko, už citovaný, bod 37) alebo donucovacích právomocí (pozri v tomto zmysle rozsudky z 30. septembra 2003, Anker a i., C-47/02, Zb. s. I-10447, bod 61, ako aj Komisia/Portugalsko, už citovaný, bod 44).

- 88 S prihliadnutím na predchádzajúce úvahy je potrebné preskúmať, či činnosti zverené notárom v nemeckom právnom poriadku súvisia priamo a špecificky s výkonom verejnej moci.
- 89 Na tieto účely je potrebné zohľadniť povahu činností vykonávaných členmi predmetného povolania (pozri v tomto zmysle rozsudok Thijssen, už citovaný, bod 9).
- 90 Spolková republika Nemecko a Komisia súhlasia, že prvoradá úloha notárov v nemeckom právnom poriadku, ktorú je potrebné skúmať na prvom mieste, spočíva vo vydávaní verejných listín s požadovanými náležitosťami. Na tieto účely musí notár najmä overiť, či boli splnené všetky podmienky požadované zákonom na vyhotovenie takej listiny. Verejná listina má okrem iného dôkaznú silu a je vykonateľná.
- 91 V tejto súvislosti treba zdôrazniť, že podľa nemeckej právnej úpravy sú predmetom notárskej zápisnice právne úkony alebo zmluvy, na ktorých sa účastníci slobodne dohodli. Účastníci totiž sami v medziach právnych predpisov rozhodujú o rozsahu svojich práv a povinností a slobodne si volia znenie ustanovení, ktorými sa chcú riadiť, keď žiadajú notára o vyhotovenie notárskej zápisnice o právnom úkone alebo zmluve. Úkon notára predpokladá teda predchádzajúci prejav vôle alebo súhlas účastníkov.

- 92 Okrem toho notár nemôže jednostranne meniť zmluvu, ktorú má spísať v notárskej zápisnici, pokiaľ na to vopred nezíska súhlas účastníkov.
- 93 Činnosť zverená notárovi spočívajúca vo vyhotovovaní notárskych zápisníc o právnych úkonoch teda sama osebe priamo a špecificky nezahŕňa výkon verejnej moci v zmysle článku 45 prvého odseku ES.
- 94 Skutočnosť, že niektoré právne úkony alebo niektoré zmluvy musia byť povinne spísané vo forme notárskej zápisnice, lebo inak sú neplatné, nemôže spochybniť tento záver. Je totiž bežné, že na to, aby boli rôzne právne úkony platné, vo vnútroštátnych právnych poriadkoch a podľa stanovených postupov podliehajú formálnym náležitostiam alebo aj povinným konaniam, ktoré zakladajú ich platnosť. Táto okolnosť teda nepostačuje na podporu názoru, ktorý obhajuje Spolková republika Nemecko.
- 95 Spochybniť predchádzajúci záver nemôže ani povinnosť notárov pred samotným spísaním notárskej zápisnice o právnom úkone alebo zmluve overiť, či boli splnené podmienky požadované zákonom na uskutočnenie takého úkonu alebo uzavretie zmluvy, a v prípade, že to tak nie je, odmietnuť vyhotovenie tejto zápisnice.
- 96 Ako zdôrazňuje aj Spolková republika Nemecko, notár bezpochyby vykonáva uvedené osvedčovanie tak, že pritom sleduje cieľ všeobecného záujmu, čiže zaručiť zákonnosť a právnu istotu právnych úkonov uzatváraných medzi jednotlivcami. Samotné sledovanie tohto cieľa však nemôže odôvodňovať skutočnosť, že právomoci nevyhnutné na tieto účely sú vyhradené len notárom, ktorí sú štátnymi príslušníkmi dotknutého členského štátu.
- 97 Skutočnosť, že konanie sleduje cieľ všeobecného záujmu, sama osebe nepostačuje, aby sa určitá činnosť mohla považovať za činnosť, ktorá priamo a špecificky súvisí s výkonom verejnej moci. Je totiž nepopierateľné, že činnosti vykonávané v rámci jednotlivých regulovaných povolání vo vnútroštátnych právnych poriadkoch často

ukladajú osobám, ktoré ich vykonávajú, povinnosť sledovať uvedený cieľ, pričom tieto činnosti nevyhnutne nespádajú pod výkon tejto moci.

- 98 Skutočnosť, že notárske činnosti sledujú ciele všeobecného záujmu, ktorý spočíva najmä v zabezpečení zákonnosti a právnej istoty právnych úkonov uzatváraných medzi jednotlivcami, však predstavuje naliehavý dôvod všeobecného záujmu, ktorý umožňuje odôvodniť prípadné obmedzenia článku 43 ES vyplývajúce z osobitostí vlastných notárskej činnosti, akými je napríklad právna úprava, ktorá sa vzťahuje na notárov v rámci postupov ich vymenúvania, ktorým podliehajú, obmedzenie ich počtu a ich územnej pôsobnosti alebo aj systém ich odmeňovania, nezávislosti, nezlučiteľnosti funkcií a neodvolateľnosti, keďže tieto obmedzenia dovoľujú dosiahnuť uvedené ciele a sú na tieto účely nevyhnutné.
- 99 Je takisto pravda, že notár musí odmietnuť vyhotoviť notársku zápisnicu o právnom úkone alebo zmluve, ktoré nespĺňajú podmienky požadované zákonom, a to nezávisle od vôle účastníkov konania. Po takom odmietnutí však účastníci konania môžu slobodne buď odstrániť vytýkanú protiprávnosť, alebo zmeniť ustanovenia právneho úkonu alebo zmluvy, či upustiť od uskutočnenia takého právneho úkonu alebo uzatvorenia takej zmluvy.
- 100 Pokiaľ ide o dôkaznú silu a vykonateľnosť, ktoré notárska zápisnica má, nemožno spochybníť, že uvedeným aktom priznávajú dôležité právne účinky. Skutočnosť, že určitá činnosť zahŕňa vyhotovovanie listín s takýmito účinkami, však nepostačuje na to, aby sa táto činnosť považovala za činnosť priamo a špecificky súvisiacu s výkonom verejnej moci v zmysle článku 45 prvého odseku ES.
- 101 Čo sa týka osobitne dôkaznej sily, ktorú notárska zápisnica má, je potrebné spresniť, že táto sila vyplýva zo systému dokazovania stanoveného v dotknutom právnom poriadku zákonom. § 415 a § 418 ZPO, ktoré upravujú dôkaznú silu notárskej zápisnice,

sú súčasťou časti 9 nazvanej „Listinné dôkazy“, ktorá sa nachádza v kapitole 1 knihy 2 tohto poriadku. Dôkazná sila priznaná zákonom určitej listine teda nemá priamy vplyv na otázku, či činnosť, ktorá zahŕňa vydávanie takých listín, sama osebe priamo a špecificky súvisí s výkonom verejnej moci, ako to požaduje judikatúra (pozri v tomto zmysle rozsudky Thijssen, už citovaný, bod 8, a Komisia/Španielsko, už citovaný, bod 35).

- 102 Navyše, ako vyplýva osobitne z § 415 ods. 2 a § 418 ods. 2 ZPO, je prípustný dôkaz o tom, že skutočnosť, ktorá bola predmetom osvedčenia, bola osvedčená nesprávnym spôsobom alebo že potvrdené skutočnosti sú nesprávne.
- 103 Nemožno teda tvrdiť, že notárska zápisnica z dôvodu svojej dôkaznej sily bezpodmienečne viaže súd pri výkone voľnej úvahy, keďže je nesporné, že súd prijíma rozhodnutie na základe vlastného presvedčenia, pričom zohľadňuje všetky skutočnosti a dôkazy získané v priebehu súdneho konania. Navyše zásada voľného posúdenia dôkazov súdom je potvrdená v § 286 ZPO.
- 104 Pokiaľ ide o vykonateľnosť verejnej listiny, treba uviesť, ako tvrdí aj Spolková republika Nemecko, že táto vykonateľnosť dovoľuje vykonať povinnosť, ktorú táto listina ukladá, bez toho, aby o tom predtým musel rozhodnúť súd.
- 105 Vykonateľnosť notárskej zápisnice ako verejnej listiny však v prípade notára nepredstavuje právomoci priamo a špecificky súvisiace s výkonom verejnej moci. Ako totiž vyplýva z § 794 ods. 1 bodu 5 ZPO, vykonateľnosť notárskej zápisnice je podmienená najmä súhlasom dlžníka podriaďiť sa prípadnému nútenému výkonu tejto zápisnice bez toho, aby sa predtým viedlo v tejto veci konanie. Z toho vyplýva, že notárska zápisnica nie je vykonateľná bez súhlasu dlžníka. Aj keď teda vyznačenie

doložky vykonateľnosti notárom na notárskej zápisnici priznáva tejto notárskej zápisnici vykonateľnosť, tá spočíva vo vôli účastníkov vykonať právny úkon alebo uzatvoriť zmluvu po tom, ako notár preskúmal ich súlad so zákonom, a priznať im uvedenú vykonateľnosť.

- <sup>106</sup> Predchádzajúce úvahy sa *mutatis mutandis* uplatňujú na právne úkony, ktoré musia byť pod hrozbou neplatnosti uskutočnené vo forme notárskej zápisnice, akými sú najmä zmluvy týkajúce sa nadobudnutia a prevodu vlastníckeho práva k pozemkom a prevodu nehnuteľného majetku, zmluvy o budúcich darovacích zmluvách, predmanželské zmluvy, dohody o vysporiadaní budúcich dedičských konaní, ako aj zmluvy o vzdaní sa dedičstva alebo práva byť neopomenuteľným dedičom.
- <sup>107</sup> Tieto isté úvahy sa vzťahujú aj na úkony notára v oblasti práva spoločností opísané v bode 27 tohto rozsudku.
- <sup>108</sup> Spolková republika Nemecko nemôže zakladať svoje tvrdenie na právomoci osvedčovať listiny o uzatvorení registrovaného partnerstva medzi osobami rovnakého pohlavia, ktorá je notárom zverená jedine v spolkovej krajine Bavorsko, keďže okrem toho, čo už bolo uvedené, z ustanovení § 2 AGLPartG vyplýva, že takéto partnerstvo musí na to, aby malo právne účinky, byť navyše zapísané do matriky prostredníctvom matričného úradu, ktorý je okrem iného poverený vedením matriky.
- <sup>109</sup> Po druhé, pokiaľ ide o osobitné postavenie notárov v nemeckom právnom poriadku, treba pripomenúť, ako vyplýva aj z bodov 86 a 89 tohto rozsudku, že otázku, či tieto činnosti možno zaradiť pod výnimky stanovené článkom 45 prvým odsekom ES, treba posúdiť práve z hľadiska povahy dotknutých činností ako takých a nie z hľadiska tohto postavenia ako takého.

- 110 V tejto súvislosti však treba spresniť dve veci. V prvom rade je nesporné, že každý účastník si v zásade môže vybrať notára slobodne. Hoci je pravda, že odmenu notárov upravuje zákon, nič to nemení na skutočnosti, že kvalita služieb poskytovaných notármi môže byť u každého notára odlišná, najmä v závislosti od odborných schopností dotknutých osôb. Z toho vyplýva, že notári v rámci svojej územnej pôsobnosti vykonávajú svoje povolanie, ako to uviedol aj generálny advokát v bode 81 svojich návrhov, v konkurenčných podmienkach, čo nie je znakom výkonu verejnej moci.
- 111 Ďalej treba uviesť, že podľa § 19 ods. 1 BNotO notár nesie sám zodpovednosť za úkony uskutočnené v rámci svojej profesijnej činnosti.
- 112 Po tretie tvrdenie, ktoré Spolková republika Nemecko opiera o niektoré právne predpisy Únie, nie je o nič presvedčivejšie. Pokiaľ ide totiž o nariadenia uvedené v bode 55 tohto rozsudku, treba uviesť, že sa týkajú uznávania a výkonu verejných listín vydaných a vykonateľných v niektorom členskom štáte, a preto nemajú vplyv na výklad článku 45 prvého odseku ES. Toto zistenie nespochybňujú ani predpisy Únie uvedené v bode 56 tohto rozsudku, keďže sa obmedzujú, ako správne uviedla Komisia, na to, že notárom, ako aj ďalším príslušným orgánom určeným členskými štátmi zverujú úlohu osvedčiť uskutočnenie niektorých právnych úkonov a splnenie formálnych náležitostí, ktoré predchádzajú premiestneniu sídla, založeniu a zlúčeniu spoločností.
- 113 V súvislosti s uzneseniami z roku 1994 a 2006 uvedenými v bode 57 tohto rozsudku treba zdôrazniť, že nemajú právne účinky, pretože takéto uznesenia svojou povahou nie sú záväznými právnymi predpismi. Navyše, hoci uvádzajú, že notárske povolanie spadá pod článok 45 ES, Parlament v uznesení z roku 1994 výslovne vyjadril želanie,

že sa musia prijať opatrenia, aby došlo k odstráneniu podmienky štátnej príslušnosti na prístup k notárskemu povolaniu, pričom toto stanovisko bolo opätovne implicitne potvrdené v uznesení z roku 2006.

- 114 Po štvrté, pokiaľ ide o tvrdenie, ktoré Spolková republika Nemecko opiera o už citovaný rozsudok *Colegio de Oficiales de la Marina Mercante Española*, je potrebné spresniť, že vec, v ktorej bol tento rozsudok vyhlásený, sa týkala výkladu článku 39 ods. 4 ES a nie výkladu článku 45 prvého odseku ES. Okrem toho z bodu 42 uvedeného rozsudku vyplýva, že keď Súdny dvor rozhodol, že úlohy zverené kapitánom a prvým palubným dôstojníkom námorných lodí priamo a špecificky súvisia s výkonom právomocí verejnej moci, mal na mysli všetky úlohy, ktoré tieto osoby vykonávajú. Súdny dvor teda neskúmal len samotnú notársku činnosť zverenú kapitánom a prvým palubným dôstojníkom, teda prijímanie, úschovu a vydávanie závetov z úschovy, nezávislé od ich ostatných právomocí, ako je najmä donucovacia právomoc a právomoc ukladať sankcie, ktorými disponujú.
- 115 Čo sa týka rozsudku *Unibank*, už citovaného, na ktorý Spolková republika Nemecko odkazuje tiež, je nutné konštatovať, že vec, v ktorej bol tento rozsudok vyhlásený, sa vôbec netýkala výkladu článku 45 prvého odseku ES. Navyše Súdny dvor v bode 15 uvedeného rozsudku rozhodol, že na to, aby bola určitá listina kvalifikovaná ako verejná listina v zmysle článku 50 dohovoru z 27. septembra 1968 o súdnej právomoci a výkone rozhodnutí v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. ES L 299, 1972, s. 32), je nevyhnutný buď úkon orgánu verejnej moci, alebo akéhokoľvek iného orgánu povereného štátom pôvodu.
- 116 Za týchto podmienok možno dospieť k záveru, že notárske činnosti, ako sú v súčasnosti definované v nemeckom právnom poriadku, nesúvisia s výkonom verejnej moci v zmysle článku 45 prvého odseku ES.

- 117 Vzhľadom na to je potrebné konštatovať, že podmienka štátnej príslušnosti požadovaná nemeckou právnou úpravou na prístup k notárskemu povolaniu predstavuje diskrimináciu založenú na štátnej príslušnosti, ktorú článok 43 ES zakazuje.
- 118 Vzhľadom na všetky predchádzajúce úvahy treba konštatovať, že prvý žalobný dôvod je dôvodný.

### *O druhom žalobnom dôvode*

#### Argumentácia účastníkov konania

- 119 Komisia Spolkovej republiky Nemecko vytýka, že v súvislosti s notárskym povolaním neprebrala smernicu 89/48, pokiaľ ide o obdobie do 20. októbra 2007, a počnúc uvedeným dátumom, smernicu 2005/36. Podľa tejto inštitúcie, pokiaľ ide o notárov, pôsobnosť smernice 2005/36 nepresahuje pôsobnosť smernice 89/48.
- 120 Komisia sa podľa vzoru Spojeného kráľovstva domnieva, že notárskej povolanie je regulované povolaním v zmysle článku 1 písm. c) smernice 89/48, v dôsledku čoho spadá do jej pôsobnosti. Účinkom odôvodnenia č. 41 smernice 2005/36 podľa nej nie je vylúčenie tohto povolania z pôsobnosti tejto smernice, ibaže by toto povolanie spadalo pod článok 45 prvý odsek ES, čo Komisia v prejednávanej veci spochybňuje. Navyše, ak by chcel normotvorca Únie vylúčiť notárov z pôsobnosti uvedenej smernice, bol by tak urobil výslovným spôsobom.



- 121 Komisia pripomína, že smernice 89/48 a 2005/36 umožňujú členským štátom zaviesť buď skúšku spôsobilosti, alebo adaptačné obdobie, ktoré môžu svojou povahou zabezpečiť vysokú odbornú úroveň požadovanú u notárov. Okrem toho účinkom uplatnenia týchto smerníc nie je zabrániť prijímaniu notárov na základe výberového konania, ale len umožniť prístup k uvedenému výberovému konaniu príslušníkom iných členských štátov. Toto uplatnenie nemá vplyv ani na postup pri vymenúvaní notárov.
- 122 Spolková republika Nemecko sa podobne ako Lotyšská republika a Slovinská republika domnieva, že druhý žalobný dôvod Komisie je neprípustný v rozsahu, v akom sa týka údajného neprebratia tak smernice 89/48, ako aj smernice 2005/36.
- 123 Na jednej strane totiž Komisia vo svojom odôvodnenom stanovisku kritizovala neprebratie smernice 89/48, hoci k dátumu vyhotovenia uvedeného odôvodneného stanoviska smernica 2005/36, ktorá zrušila smernicu 89/48, už bola prijatá.
- 124 Na druhej strane odkaz na smernicu 2005/36, ktorý Komisia po prvýkrát uviedla v žalobe, má za následok rozšírenie predmetu sporu stanoveného v rámci konania pred podaním žaloby. Pôsobnosť tejto smernice totiž značne presahuje pôsobnosť smernice 89/48.
- 125 Pokiaľ ide o vecnú stránku, Spolková republika Nemecko, Bulharská republika, Lotyšská republika, Maďarská republika, Rakúska republika, Poľská republika, Slovinská republika a Slovenská republika tvrdia, že tieto smernice sa neuplatňujú na notárov z dôvodu, že nimi vykonávané činnosti súvisia s výkonom verejnej moci.

## Posúdenie Súdnyim dvorom

## – O prípustnosti

- <sup>126</sup> Z ustálenej judikatúry vyplýva, že existencia nesplnenia povinnosti v rámci žaloby založenej na článku 226 ES musí byť posúdená s ohľadom na právnu úpravu Únie účinnú ku koncu lehoty, ktorú Komisia vymedzila pre uvedený členský štát na dosiahnutie súladu s odôvodneným stanoviskom (pozri najmä rozsudky z 9. novembra 1999, Komisia/Taliansko, C-365/97, Zb. s. I-7773, bod 32; z 5. októbra 2006, Komisia/Belgicko, C-275/04, Zb. s. I-9883, bod 34, a z 19. marca 2009, Komisia/Nemecko, C-270/07, Zb. s. I-1983, bod 49).
- <sup>127</sup> V prejednávanej veci lehota uplynula 18. decembra 2006. V tomto čase však bola smernica 89/48 ešte účinná, pretože smernica 2005/36 ju zrušila až od 20. októbra 2007. Preto tento žalobný dôvod v rozsahu, v akom sa týka údajného neprebratia smernice 89/48, nie je bezpredmetný (pozri analogicky rozsudok z 11. júna 2009, Komisia/Francúzsko, C-327/08, bod 23).
- <sup>128</sup> Pokiaľ ide o prípustnosť tohto žalobného dôvodu v rozsahu, v akom sa týka údajného neprebratia smernice 2005/36, treba pripomenúť, ako už Súdny dvor rozhodol, že aj keď návrhy obsiahnuté v žalobe v zásade nemôžu ísť nad rámec nesplnenia povinností uvádzaného vo výroku odôvodneného stanoviska a vo výzve, platí, že Komisia je oprávnená domáhať sa určenia nesplnenia povinností, ktoré majú pôvod v pôvodnej verzii právneho predpisu Únie, následne zmeneného alebo zrušeného, ktoré nové ustanovenia právneho predpisu Únie zachovali. Naopak predmet sporu nemožno rozšíriť na povinnosti vyplývajúce z nových ustanovení, ktoré nemajú ekvivalent v pôvodnej verzii dotknutého právneho predpisu, pretože by došlo k porušeniu podstatných formálnych náležitostí riadneho konania o nesplnení povinnosti (pozri

v tejto súvislosti rozsudky Komisia/Taliansko, už citovaný, bod 36; z 12. júna 2003, Komisia/Taliansko, C-363/00, Zb. s. I-5767, bod 22, a z 10. septembra 2009, Komisia/Grécko, C-416/07, Zb. s. I-7883, bod 28).

- 129 Z tohto dôvodu sú návrhy obsiahnuté v žalobe Komisie, na základe ktorých má byť určené, že Spolková republika Nemecko si nespĺnila povinnosti vyplývajúce z ustanovení smernice 2005/36, v zásade prípustné, pod podmienkou, že sú povinnosti vyplývajúce z tejto smernice analogické s povinnosťami vyplývajúcimi zo smernice 89/48 (pozri analogicky rozsudok z 10. septembra 2009, Komisia/Grécko, už citovaný, bod 29).
- 130 Ako vyplýva z odôvodnenia č. 9 smernice 2005/36, s cieľom zlepšiť, reorganizovať a racionalizovať existujúce ustanovenia zjednotením platných zásad táto smernica zachováva v záujme slobody usadiť sa súvisiace zásady a záruky, na ktorých sú založené rôzne platné systémy uznávania, akým je aj systém zavedený smernicou 89/48.
- 131 Rovnako odôvodnenie č. 14 smernice 2005/36 uvádza, že mechanizmus uznávania zavedený najmä smernicou 89/48 ostáva nezmenený.
- 132 V prejednávanej veci Komisia Spolkovej republike Nemecko v súvislosti s notárskym povolaním nevytýka neprebratie konkrétneho ustanovenia smernice 2005/36, ale tejto smernice ako celku.
- 133 Za týchto podmienok treba konštatovať, že údajná povinnosť prebratia smernice 2005/36 na notárske povolanie je analogická s povinnosťou vyplývajúcou zo smernice

89/48, keďže jednak zásady a záruky súvisiace s mechanizmom uznávania zavedené smernicou 89/48 ostávajú v smernici 2005/36 zachované, jednak tento mechanizmu uznávania ostal nezmenený po prijatí smernice 2005/36.

134 V dôsledku toho sa tento žalobný dôvod musí považovať za prípustný.

– O veci samej

135 Komisia Spolkovej republiky Nemecko vytýka, že v súvislosti s notárskym povoláním neprebrala smernice 89/48 a 2005/36. Je preto potrebné preskúmať, či možno tieto smernice uplatniť na uvedené povolanie.

136 V tejto súvislosti treba zohľadniť legislatívny kontext, do ktorého tieto smernice spadajú.

137 Možno teda uviesť, že normotvorca v dvanástom odôvodnení smernice 89/48 výslovne stanovil, že „všeobecný systém uznávania diplomov vyššieho vzdelania neovplyvňuje uplatňovanie... článku [45 ES]“. Takto stanovená výhrada vyjadruje vôľu normotvorcu ponechať činnosti spadajúce pod článok 45 prvý odsek ES mimo pôsobnosť uvedenej smernice.

- 138 V čase prijatia tejto smernice však Súdny dvor ešte nemal príležitosť rozhodovať o tom, či notárske činnosti spadajú alebo nespádajú do pôsobnosti článku 45 prvého odseku ES.
- 139 Okrem toho v rokoch po prijatí smernice 89/48 Parlament vo svojich uzneseniach z roku 1994 a 2006, uvedených v bodoch 57 a 113 tohto rozsudku, na jednej strane potvrdil, že článok 45 prvý odsek ES sa má plne uplatňovať na notárske povolanie ako také, hoci na druhej strane vyjadril želanie, aby bola v súvislosti s prístupom k tomuto povolaniu odstránená podmienka štátnej príslušnosti.
- 140 Okrem toho pri prijatí smernice 2005/36, ktorá nahradila smernicu 89/48, normotvorca Únie v odôvodnení č. 41 prvej z týchto smerníc starostlivo spresnil, že sa netýka uplatňovania článku 45 ES „týkajúcich sa najmä notárov [, najmä pokiaľ ide o notárov – *neoficiálny preklad*]“. Ako bolo uvedené aj v bode 119 tohto rozsudku, zavedením tejto výhrady normotvorca Únie nezaujal stanovisko k uplatniteľnosti článku 45 prvého odseku ES, a teda ani smernice 2005/36 na notárske činnosti.
- 141 Potvrdzujú to najmä prípravné práce na smernici 2005/36. Parlament vo svojom legislatívnom uznesení o návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady o uznávaní odborných kvalifikácií [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. EÚ C 97E, 2004, s. 230), prijatom v prvom čítaní 11. februára 2004, navrhoval, aby sa v texte smernice 2005/36 výslovne uviedlo, že sa nevzťahuje na notárov. Ak tento návrh nebol prijatý ani v zmenenom a doplnenom návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady o uznávaní odborných kvalifikácií [KOM(2004) 317 v konečnom znení], ani v spoločnej pozícii (ES) č. 10/2005 z 21. decembra 2004 prijatej Radou v súlade s postupom uvedeným v článku 251 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva na účely prijatia smernice Európskeho parlamentu a Rady o uznávaní odborných kvalifikácií (Ú. v. EÚ C 58E, 2005, s. 1), nebolo to z dôvodu, že navrhovaná smernica sa mala uplatňovať na notárske

povolanie, ale predovšetkým z dôvodu, že „článok 45 [prvý odsek] ES [stanovuje] výnimku zo zásad slobody usadiť sa a slobodného poskytovania služieb pre činnosti, ktoré priamo a špecificky súvisia s výkonom verejnej moci“.

- 142 V tejto súvislosti vzhľadom na osobitné okolnosti legislatívneho procesu, ako aj neistú situáciu, ktorá je toho výsledkom, ako vyplýva z vyššie uvedeného legislatívneho kontextu, nemožno konštatovať, že po uplynutí lehoty stanovenej v odôvodnenom stanovisku existovala dostatočne jasná povinnosť členských štátov prebrať smernice 89/48 a 2005/36, pokiaľ ide o notárske povolanie.
- 143 Druhý žalobný dôvod sa preto musí zamietnuť.
- 144 S prihliadnutím na všetky predchádzajúce úvahy treba konštatovať, že Spolková republika Nemecko si tým, že na prístup k notárskemu povolaniu stanovila podmienku štátnej príslušnosti, nesplnila povinnosti, ktoré jej vyplývajú z článku 43 ES, a žalobu treba v zostávajúcej časti zamietnuť.

## O trovách

- 145 Podľa článku 69 ods. 3 rokovacieho poriadku môže Súdny dvor rozdeliť náhradu trov konania medzi účastníkov konania alebo rozhodnúť tak, že každý z účastníkov znáša vlastné trovy konania, ak mali úspech len v časti predmetu konania. Keďže Komisia mala úspech len v časti predmetu konania, je opodstatnené rozhodnúť, že každý z účastníkov znáša vlastné trovy konania.

<sup>146</sup> Podľa článku 69 ods. 4 prvého pododseku rokovacieho poriadku členské štáty, ktoré do konania vstúpili ako vedľajší účastníci, znášajú vlastné trovy konania. Bulharská republika, Česká republika, Estónska republika, Francúzska republika, Lotyšská republika, Litovská republika, Maďarská republika, Rakúska republika, Poľská republika, Slovinská republika, Slovenská republika a Spojené kráľovstvo teda znášajú vlastné trovy konania.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (veľká komora) rozhodol a vyhlásil:

- 1. Spolková republika Nemecko si tým, že na prístup k notárskemu povolaniu stanovila podmienku štátnej príslušnosti, nesplnila povinnosti, ktoré jej vyplývajú z článku 43 ES.**
- 2. V zostávajúcej časti sa žaloba zamieta.**
- 3. Európska Komisia, Spolková republika Nemecko, Bulharská republika, Česká republika, Estónska republika, Francúzska republika, Lotyšská republika, Litovská republika, Maďarská republika, Rakúska republika, Poľská republika, Slovinská republika, Slovenská republika a Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska znášajú vlastné trovy konania.**

Podpisy